

Journal of

Natural science

**No5
2021**

<http://natscience.jspi.uz>

<u>ТАХРИР ХАЙЪАТИ</u>	<u>ТАХРИРИЯТ АЪЗОЛАРИ</u>
<p>Бош мухаррир – У.О.Худанов т.ф.н., доц.</p> <p>Бош мухаррир ёрдамчиси-Д.К.Мурадова, PhD, доц.</p> <p>Масъул котиб- Д.К.Мурадова</p>	<ol style="list-style-type: none">1. Худанов У.О. – Табиий фанлар факултети декани, т.ф.н., доц.2. Шылова О.А.-д.х.н., профессор Института химии силикатов им. И.В. Гребенщикова Российской академии наук (ИХС РАН)3. Маркевич М.И.-ф.ф.д. проф Белорусия ФА4. Elbert de Josselin de Jong- профессор, Niderlandiya5. Кодиров Т- к.ф.д, профессор6. Абдурахмонов Э – к.ф.д., профессор7. Султонов М-к.ф.д, доц8. Яхшиева З- к.ф.д, проф.в.б.9. Рахмонкулов У-б.ф.д., проф.10. Хакимов К –г.ф.н., доц.11. Азимова Д- б.ф.н.12. Мавлонов Х- б.ф.д., доц13. Юнусова Зебо – к.ф.н., доц.14. Гудалов М- фалсафа фанлари доктори (география фанлари бўйича) (PhD)15. Мухаммедов О- г.ф.н., доц16. Хамраева Н- фалсафа фанлари доктори (биология фанлари бўйича) (PhD)17. Рашидова К- фалсафа фанлари доктори (кимё бўйича) (PhD), доц18. Мурадова Д- фалсафа фанлари доктори (кимё фанлари бўйича) (PhD), доц
<p>Муассис-Жиззах давлат педагогика институти</p>	
<p>Журнал 4 марта чиқарилади (хар чоракда)</p>	
<p>Журналда чоп этилган маълумотлар аниқлиги ва тўғрилиги учун муаллифлар масъул</p>	
<p>Журналдан кўчириб босилганда манбаа аниқ кўрсатилиши шарт</p>	

Жиззах давлат педагогика институти Табиий фанлар факултети

Табиий фанлар-Journal of Natural Science-электрон журнали

[/http://www.natscience.jspi.uz](http://www.natscience.jspi.uz)

LICHINKALARNI BALIQCHA BOSQICHIGACHA O‘STIRISH

Sindorov Abdumo‘min O‘rolbek o‘gli-o‘qituvchi

Aliyeva Nozima O‘tkir qizi- talaba

Azimov Nodir Qodir o‘g‘li- talaba

Jizzax davlat pedagogika institute

Annotatsiya: ushbu maqolada baliq lichinkalarini baliqcha bosqichigacha o‘stirish jarayonini amalga oshirishdagi chora tadbirlar, ya‘ni jarayon uchun joy tayyorlash, o‘g‘itlash, baliq lichinkalaridagi o‘zgarishlar kabilarni o‘rganish ustidagi tajribalar qisman yoritib berilgan. Tajribada olingan natijalar mavjud adabiyotlardan foydalanib tanqidiy taxlil qilindi.

Kalit so‘zlar: ohaklash, o‘g‘itlash, zooveterinariya qoidalari, granula, zooplankton organizmlar, kapron elakli baliq tutgich

Bunda quyidagi tadbirlar amalga oshiriladi:
—hovuz o‘zanini quritish, ohaklash, o‘g‘itlash;
— boy oziqa bazasini shakllantirish maqsadida hovuzni 20— 50 sm gacha suv bilan to‘ldirish;

—hovuzga baliqlar lichinkalarini o‘tkazish;
— lichinkalar o‘sgan sari suvni to‘ldirib borish va lichinkalarni boshlang‘ich oziqalar bilan oziqlantirish (zichlik katta bo‘lganda);
— baliq chavoqlarining vazni 1—3 g bo‘lgan hovuzdagi barcha baliqchalarni ovlab olish va ularning o‘shishini ta‘minlovchi kattaroq havzalarga ko‘chirib o‘tkazish. Tanasi uzunligi 3 sm va og‘irligi 1—2 g ga yetgan yosh baliqchalar sifatli baliqchalar hisoblanadi. Baliqchalarni yetishtirishda quyidagi tashqi omillar asosiy hisoblanadi:

—suvning harorati (optimal — 18—20°C va undan yuqori);

— hovuzdagi tabiiy oziqa bazasining miqdori va sifati (zog‘orabaliqlarning yosh baliqchalarining kattaligi 0,1—0,2 mm ga teng zooplankton organizmlar bilan oziqlantirish);

—erigan kislorodning miqdori (eng maqbul konsentratsiya — 5—8 mg/l);

—zooveterinariya qoidalariga amal qilish.

Baliqchalar o‘stiriladigan hovuzlarning maydoni, odatda, 0,5—1,5 ga, chuqurligi esa 50—70 sm bo‘lishi lozim.

Suv harorati 180 °C dan oshganida baliq o‘tkazishdan so‘ng 1—2 kun avval hovuz suvga to‘ldiriladi. Suv yaxshilab isishi, boy oziqa bazasi rivojlanishi uchun suvni dastlab 15—25 sm gacha quygan ma‘qul.

Hovuzga lichinkalar kushandalari (begona baliqlar, yirtqich hasharotlar) tushib qolmasligi uchun suv 19—20-sonli kapron matodan tayyorlangan suzgich orqali

qo‘yiladi.

Mineral o‘g‘itlar hovuzlarga suv quyilganidan keyin, agar ular katta bo‘lmasa — qirg‘oqdan, yirik bo‘lsa — qayiqlardan sepiladi. Hovuzga suv to‘ldirilishi bilanoq 30 kg/ga miqdorida ammiakli selitra va 15 kg/ga miqdorida superfosfat solinadi. Hovuz yaxshilab o‘g‘itlansa, zooplankton organizmlari ommaviy rivojlanib, baliqlar lichinkalari uchun oziqaga aylanadi. Oziqa bazasining rivojlanishi muntazam nazorat qilib boriladi. (3 kunda bir marta). Dastlabki 5 kun davomida suvda faqat kolovratkalar bo‘lishi kerak. Buni tekshirish maqsadida 100 l ga yaqin hovuz suvi 120—180 mikronli plankton to‘rdan o‘tkaziladi.

Suvning sifati ham doimiy nazorat ostida bo‘lishi kerak. Har kuni tong otish paytida suvda erigan kislorodning miqdori tekshiriladi. O‘shish yaxshi ketishi uchun u kamida 6—10 mg/l ni tashkil etishi lozim. Baliqlarning chavoqlari o‘sgan sari yirikroq zooplankton organizmlari bilan oziqlanishga o‘tadi.

Hovuzga baliq o‘tkazishni kechiktirib bo‘lmaydi, chunki hovuzdagi dafniya yoki sikloplar o‘shib zog‘orabaliqlarning lichinkalari uchun oziqa bo‘lmay qoladi va oqibatda baliqchalar ham yaxshi o‘smaydi. Lichinka dastlabki 5 kun mobaynida kolovratkalar bilan, 6-10-kunlarda - mayda shoxdor mo‘ylablilar va kopepodalar bilan oziqlanadi. Lichinkalar yaqin joylashgan hovuzlarga chelak va shunga o‘xshash idishlarda, uzoq joylashganlarga esa - tirik baliq tashiydigan mashinalarda yetkaziladi. Lichinkalar tongda tashilgani ma’qul. Uzoq masofaga lichinkalar 20—40 l ikki qavatli polietilen xaltalarda yetkaziladi. Xaltaning yarmigacha toza suv quyilib, unga 20000 ta lichinka joylashtiriladi, so‘ng bosim ostida ballondan kislorod bilan to‘ldiriladi. Xaltaning og‘zi bog‘lanib, mashinaga joylashtiriladi. Shu tarzda lichinkalarni O‘zbekistonning istalgan nuqtasiga olib boorish mumkin. Lichinkalar nobud bo‘lishining oldini olish uchun lichinka tashish xaltasidagi suvning harorati hovuznikidan farq qilmasligi kerak. Oziqa bazasini yaxshilash uchun zooplankton to‘dasini shakllantirish usuli qo‘llaniladi. Bunda suv quyilgandan 5—7 kun o‘tgach, hovuzga vaqt-vaqti bilan dafniya mavjudotlari qo‘shib turiladi. Mayda zooplankton organizmlari rivojining avji 5—7-kunlarga to‘g‘ri keladi. Keyinchalik hovuzga sun’iy ravishda kiritilayotgan oziqalarning ahamiyati tobora ortib boradi. Baliq chavoqlari uchun tarkibida protein miqdori juda yuqori bo‘lgan va mayda granulalangan «boshlang‘ich oziqalar» zarur. Baliq chavoqchalarining o‘shishi doimiy nazorat ostida bo‘ladi. Mamlakatimiz baliqchiligida baliq chavoqchalarining vazni 0,3—1 grammni, tanasining

uzunligi 1—0,5 sm ni tashkil qilganida va baliqlar zooplanktonning kattaroq organizmlari bilan oziqlanishiga o‘tishi bilan o‘stirish bosqichi nihoyasiga yetadi. Mayda baliqchalar ovlanib, o‘stirish hovuzlariga o‘tkaziladi. Baliqchalar bunday o‘lchamlarga yetgach, hovuzdagi suv chiqarilib (suv chiqadigan joyda 7—12-sonli kapron elakli baliq tutgich o‘rnatilib, uning oldida baliq chavoqchalari to‘planishi uchun tinch hudud hosil qilinadi), baliqlar baliq chavoqchalari uchun mo‘ljallangan to‘r yordamida ovlab olinadi. Hisoblab chiqish uchun bir chelak mayda baliq tarozida tortilib, undagi baliqchalarning soni sanab chiqiladi, keyinchalik o‘tkazish vaqtida baliqcha to‘ldirilgan chelaklarning soni sanalib, so‘ngra baliqchalarning umumiy soni chiqariladi. Yaxshi o‘stirishda lichinkalarning 50 foizidan baliqchalar paydo bo‘ladi. Mayda baliqchalar xuddi lichinkalarda bo‘lgani kabi polietilen xaltalar yoki tirik baliq tashuvchi transport vositasida tashiladi (may oyida).

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. D. XOLMIRZAYEV va boshq. Baliqchilik asoslari. Kasb-hunar kollejlari uchun o‘quv qo‘llanma. — T.: «ILM ZIYO», 2016. — 248 b.
2. William Walsworth. Aquaponics. 2016. — 117 b.
3. S.Q.Xusenov, D.S.Niyozov, G’ M.Sayfullayev. Baliqchilik asoslari. «Buxoro», 2010. — 304 b.
4. A.O’ Sindorov, G.M. Amonboyeva, & Q.A. Turatov. (2021). OQ AMUR BALIG’ 1-CTENOPHA RYNGODONIDELLANING BIOLOGIYASI VA UNDA PARAZITLIK QILADIGAN AYRIM GELMINTLAR. *Журнал естественных наук*, 2(1). Извлечено от <https://natscience.jspi.uz/index.php/natscience/article/view/2517>
5. Sindorov, A., & Azimov, N. (2020). QORAKO‘L ZOTLI QO‘Y BIOLOGIYASI . *Журнал естественных наук*, 1(1). Извлечено от <https://natscience.jspi.uz/index.php/natscience/article/view/772>
5. Sindorov, A., & Azimov, N. (2020). QO‘YLARNI URCHITISH. *Журнал естественных наук*, 1(1). Извлечено от <https://natscience.jspi.uz/index.php/natscience/article/view/77>